Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1984/85:17

om tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrin (prop. 1984/85:100 bilaga 12)

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i årets budgetproposition att 166 milj. kr. skall anvisas för det s. k. äldrestödet till textil- och konfektionsindustrin budgetåret 1985/86. Medelsberäkningen bygger på riksdagens beslut om en successiv nedtrappning av äldrestödet. Samtidigt avstyrks tre motioner som föreslår ett oförändrat äldrestöd. Centerpartiet och vpk yrkar i skilda reservationer att stödet bibehålls på nuvarande nivå resp. återställs till 1984 års nivå.

Propositionen

Regeringen har i budgetpropositionen bilaga 12 (arbetsmarknadsdepartementet) under punkt B 16 (s. 104–105) föreslagit att riksdagen till Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna för budgetåret 1985/86 skall anvisa ett förslagsanslag av 166 milj. kr.

Motionerna

1984/85:918 av Lennart Brunander (c) och Inger Josefsson (c)

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar att äldrestödet för nästa budgetår behålls vid nuvarande nivå.

Yrkande 2 behandlas i AU 1984/85:13.

1984/85:1515 av Arne Fransson m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att till Tillfälligt sysselsättningsstöd för textil- och konfektionsindustrierna för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 195 000 000 kr. att fördelas enligt de principer som anförs i motionen.

1984/85:2789 av Hans Nyhage (m) och Arne Svensson (m)

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar att det s. k. äldrestödet till tekoindustrin skall utgå med 9 % under budgetåret 1985/86,
2. att riksdagen beslutar att till Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrin för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 212 000 000 kr. i enlighet med vad som anges i motionen.

Utskottet

Inledning

Den svenska tekoindustrin drabbades under 1970-talet av en kraftig minskning av produktion och sysselsättning. Under tioårsperioden halverades således antalet sysselsatta i företag med minst fem anställda från 67 500 år 1970 till 33 900 år 1980. Som framgår av nedanstående tabell har nedgången därefter fortsatt men i väsentligt långsammare takt.

Antalet sysselsatta inom tekoindustrin vid arbetsställen med mer än fem anställda. Tusental årssysselsatta.

Bransch	1980	1982	1983	1984	1985
Textilindustri	14,8	13,0	12,8	12,9	12,9
Trikåindustri	5,1	4,3	4,2	4,1	4,1
Konfektionsindustri	14,1	12,2	11,4	11,2	10,8
Totalt	33,9	29,5	28,4	28,2	27,8

Källa: 1980 och 1982 SCB:s industristatistik.
Övriga är enl. Teko 84:s beräkningar (1982 och 1983) och prognos (1985).

Redovisningen ovan visar att sysselsättningsminskningen var ca 1 000 personer under år 1983. För år 1984 bedöms nedgången uppgå till endast ca 200 personer. När det gäller år 1985 bör enligt industriverkets prognos sysselsättningen kunna bli i stort sett oförändrad för textil- och trikåindustrin jämfört med år 1984, medan konfektionsindustrin kan komma att tvingas till ytterligare sysselsättningsminskningar (ca 400 personer). Vid en sådan utveckling kommer samtidigt betydande behov av nyrekrytering och utbildningsinsatser att erfordras för att ersätta den naturliga avgången.

Det tillfälliga sysselsättningsbidraget för äldre arbetskraft inom textil- och konfektionsindustrierna, det s. k. äldrestödet, infördes år 1977 för att upprätthålla sysselsättningen inom nämnda bransch. Stödet utgår för närvarande med 28 kr. per arbetad timme för arbetstagare som fyllt 50 år men inte 65 år och som sysselsätts med tillverkningsarbete. Bidragssumman får inte överstiga en viss andel av företagets totala lönekostnader för tillverkningsarbete. Riksdagen beslutade våren 1983 (AU 1982/83:29) om en nedtrappning av denna andel. Bidragets maximala storlek sänktes således från 15 % till 12 % för första halvåret 1984 och vidare till 9 % för innevarande budgetår. En fortsatt nedtrappning skall därefter ske till 7 % för budgetåret 1985/86.

Under budgetåret 1983/84 beviljades 697 företag med tillsammans 33 480 anställda äldrestöd. Av de anställda var 9 343 i stödberättigade åldrar. Det beräknade bidragsbeloppet för perioden uppgick till ca 264 milj. kr. För innevarande budgetår beräknas ca 210 milj. kr. för äldrestödet.

Propositionen

I propositionen föreslås att 166 milj. kr. anvisas till äldrestöd för budgetåret 1985/86.

Motionerna

Äldrestödet behandlas i tre motioner.

Arne Fransson m. fl. (c) framhåller i motion 1515 att det är synnerligen viktigt att äldrestödet bibehålls vid nuvarande nivå då kostnadsfördelarna av devalveringen inte längre finns kvar. En neddragning enligt regeringens förslag sägs innebära stora risker för ökande utslagning av företag och därmed ett ökat antal arbetslösa främst i de högre åldersgrupperna. Samhället torde därmed få ersätta äldrestödet med andra och dyrare stödformer. Motionärerna anser mot den bakgrunden att äldrestödet bör utgå med 9 % av lönekostnaderna för personal i tillverkning. Med hänvisning till bl. a. den sjunkande genomsnittsåldern inom branschen beräknas kostnaderna för stödet till 195 milj. kr. för nästa budgetår, dvs. en ökning i förhållande till regeringens förslag med 29 milj. kr. De ytterligare kostnaderna bör täckas genom en motsvarande minskning av de selektiva industripolitiska åtgärderna.

Även Hans Nyhage (m) och Arne Svensson (m) hänvisar i motion 2789 till de negativa effekter som en neddragning av äldrestödet skulle leda till för sysselsättning och samhällsekonomi. Motionärerna föreslår därför att stödet tills vidare bör ligga kvar på nuvarande nivå (9 %). Som följd härav bör regeringens beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1985/86 räknas upp med 44 milj. kr. Ett belopp av denna storlek föreslås överföras från anslaget Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin (punkt B 11, bil. 14).

Lennart Brunander (c) och Inger Josefsson (c) pekar i motion 918 på äldrestödets betydelse för att öka tekoindustrins konkurrenskraft. Stödformen sägs vara generell och enkel och därför passa de små och medelstora företagen inom branscherna till skillnad från det krångligare industristödet. Med hänvisning härtill föreslår motionärerna ett oförändrat äldrestöd för nästa budgetår.

Utskottets bedömning

Äldrestödet har enligt utskottets mening haft stor betydelse för tekoindustrins utveckling. Utan dessa insatser skulle betydligt färre företag och anställda i dag ha varit verksamma inom näringen. Andelen lönsamma företag skulle också ha varit avsevärt lägre. Riksdagens beslut våren 1983 om en nedtrappning av äldrestödet togs bl. a. med hänvisning till det statsfinansiella läget och det därav följande behovet av att minska de totala subventionerna till näringslivet. Neddragningen av äldrestödet har dock till

viss del kompenserats genom en ökning av de effektivitetsfrämjande och marknadsstödjande åtgärderna för branschen. Ett annat skäl för förändring av stödet var att på sikt nå en nödvändig strukturell omställning av tekoindustrin. Enligt utskottets mening är de angivna motiven för den påbörjade omläggningen av tekostödet fortfarande giltiga. Utskottet ser således ingen anledning att ompröva sin tidigare uppfattning om äldrestödets utformning t. o. m. nästa budgetår. Därmed tillstyrks medelsberäkningen i budgetpropositionen. Som en följd härav avstyrks motionerna 918, 1515 och 2789.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *en förbättring av det s. k. äldrestödet*
   att riksdagen avslår motionerna 1984/85:918 yrkande 1, 1984/85:1515 i motsvarande del och 1984/85:2789 yrkande 1,
2. beträffande *medelsanvisning till äldrestödet*
   att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:1515 i motsvarande del och 1984/85:2789 yrkande 2 till *Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna* för budgetåret 1985/86 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 166 000 000 kr.

Stockholm den 18 april 1985

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
FRIDA BERGLUND

Närvarande: Frida Berglund (s), Alf Wennerfors (m), Erik Johansson (s), Lars Ulander (s), Anders Högmark (m), Marianne Stålberg (s), Karin Flodström (s), Arne Fransson (c), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Elver Jonsson (fp), Lars-Ove Hagberg (vpk), Ingrid Hemmingsson (m), Håkan Stjernlöf (m) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c).

Reservationer

1. En förbättring av det s. k. äldrestödet m. m. (mom. 1 och 2)

Arne Fransson (c) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "Äldrestödet har" och på s. 4 slutar "och 2789" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion 1515 har det generella tekostödet försämrats kraftigt efter det socialdemokratiska maktinnehavet år 1982. Det s. k. äldrestödet har gradvis sänkts från 15 % till under innevarande budgetår 9 %

av lönekostnaderna för anställda i åldrarna 50–64 år. Nu föreslås en ytterligare sänkning till 7 % av dessa kostnader.

Ett bibehållet äldrestöd är enligt utskottets mening mycket viktigt, eftersom de kostnadsfördelar som nedskrivningen av kronan medfört inte längre är för handen. Den neddragning av detta stöd som regeringen föreslår innebär stora risker för en ökande utslagning av företag som innebär att andra och dyrare arbetsmarknadspolitiska och andra stödformer måste användas i stället för äldrestödet. Utskottet avstyrker regeringens förslag om sänkning av den aktuella bidragsnivån. Det innebär att utskottet tillstyrker motionerna 918, 1515 och 2789 i aktuella delar.

Utskottets ställningstagande innebär att anslaget till sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna bör som föreslås i motion 1515 räknas upp med 29 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. En så stor uppräkning som föreslås i motion 2789 är enligt utskottets mening dock inte motiverad. Syftet i den motionen tillgodoses med vad utskottet förordat.

dels att utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *en förbättring av det s. k. äldrestödet*
   att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:918 yrkande 1, 1984/85:1515 i motsvarande del och 1984/85:2789 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. beträffande *medelsanvisning till äldrestödet*
   att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1515 i motsvarande del samt med anledning av propositionen i motsvarande del och motion 1984/85:2789 yrkande 2 till *Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna* för budgetåret 1985/86 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 195 000 000 kr.

2. En förbättring av det s. k. äldrestödet m. m. (mom. 1 och 2)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "Äldrestödet har" och på s. 4 slutar "och 2789" bort ha följande lydelse:

Utvecklingen inom tekobranschen är fortfarande negativ. Antalet sysselsatta minskar. Mot den bakgrunden kommer den fortsatta neddragningen av äldrestödet att medföra stora svårigheter för näringen. I regioner med hög andel tekosysselsatta kan konsekvenserna bli förödande. Särskilt kvinnor kommer att drabbas hårt, eftersom alternativa arbetsplatser i regel saknas.

Äldrestödet bör därför inte minskas på det sätt som föreslås i propositionen, dvs. till 7 % av lönekostnaderna för anställda i åldrarna 50–64 år. I stället bör stödet återställas till den nivå det hade den 1 januari 1984, dvs. till 15 % av nämnda kostnader. Härigenom tillgodoses också yrkandena i motionerna 918, 1515 och 2789 i berörda delar.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förnyad kostnadsberäkning

för ett stöd på nyss nämnda nivå. I avvaktan härpå bör de av regeringen begärda medlen anvisas. Motionerna 1515 och 2789 avstyrks i motsvarande del. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *en förbättring av det s. k. äldrestödet*
   att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:918, 1984/85:1515 i motsvarande del och 1984/85:2789 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. beträffande *medelsanvisning till äldrestödet*
   att riksdagen
   dels med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:1515 i motsvarande del och 1984/85:2789 yrkande 2 till *Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna* för budgetåret 1985/86 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 166 000 000 kr.,
   dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en förnyad kostnadsberäkning.